

לצוות ולמופת

"מופת ונתהדר לבית ישראל"
(יחזקאל, י"ב, ו')

(ראה שער אחורי)

גל גדול של התנדבות הציף השבוע את בתינו, מפעליה ומשקיה של מדינת ישראל. לא נראה כמותו במדינה מאז נדמו התותחים של מלחמת העצמאות.

גל זה לא יגן את תנופתו האדירה מצוים ממשלתיים או מאיומים בעושים. משהו עמוק יותר, יפה יותר, התעורר השבוע בחודעתו של האדם הישראלי. מול סכנה פשוטה, ברורה ומוכנת לו, קם בו הרצון הראשוני לתת דבר שאינו נדרש ממנו, לתרום את תרומתו לטובת הכלל.

רבים חששו כ תכינה נצאלת זו אבדה לאורחי המדינה בשש השנים האחרונות. הזדקק החשש כי חיסול מסגרות ההתנדבות, שהולידו מתוכן את עצמאות ישראל, והקמת משטר ביורוקרטי של פקודות וצווים, הרסו את החומר הגולמי היקר ביותר בארץ. חוש ההתנדבות נעלם מן העין.

השבוע הוכח כי חוש זה לא מת. הוא רק מתחת לפני האדמה. חיכה ליום בו תינתן לו שוב ההזדמנות להרים את ראשו.

»»» * «««

בער נופל למים. שום מציל מקצועי אינו נוכח. עובר אורח מקרי, שאולי אף על חייו, מבלי לחשוב אף רגע על הסכנה בה הוא מסתכן.

זו הצורה היסודית ביותר של ההתנדבות. מאו הסתער אדם קדמון בידיו הריקות על נמר טורפני, כדי להגן בגופו על אשה או ילד, היתה זאת תופעה אנושית מוכרת ומ הוללת. ככל שהסתעפה החברה האנושית, ככל שרבו דרישותיה ומבחניה, כך גדל ה צורך במעשי ההתנדבות, כדי לשמור על שלום החברה ועל רוח האדם מפני התנוונות.

בימים של גאות אנושית, אותן תקיפות נדירות בהן מזדקף האדם בכל שיעור קומתו, הופך המתנדב לאיש-המופת המוכר של ה חברה. גם אז נשארים המתנדבים קומץ קטן. אולם ההכרה הלאומית מרימה אותם אל על, כהרים שגיאים מעל למישור, דוגמתם האישית מדרבנת וממריצה את ההמונים לחיקוי ולהת עלות.

תקופה כזאת היתה תקופת ההתנדבות שהחלה עם עליית הבייל"ויים ומעשיה האג דתיים של העליה השנייה, ונסתיימו בימי ה מאבק והמלחמה בהתנדבות האדירה של תנועות המחתרת והחטיבות הקרביות.

אולם בימים של שפל חברתי, נעלם איש-המסחר מן העין. הערצת הרבים נתונה ל אליילים הכוזבים של ממון וקאריירה. המש המט, הספסר, הטפיל על גוף החברה, הופך לדמות האידיאלית, המעוררת את יצירה החיקוי של ההמונים.

כך קרה למדינה מאז חום הקרבות. אנשי-המופת לא נעלמו מעל פני האדמה. לא רק במשקרה הספר, נושאי ההתנדבות היומיומית האסורה, אלא גם בערים ובקירות נעשו אלפי מעשים מפוארים שנשכחו מייד, או שלא נזכרו כלל. רק מסגרת אחת, צבא-ההגנה לישראל, הוכירה מדי פעם את אחו מכניו ובנותיו, שביצע מעשה של הקרבה עצמית.

»»» * «««

התנדבות גוררת התנדבות. הקרבה גוררת הקרבה. לכן חובה הינוכית ראשונה במעלה היא להצמיח כנפיים לשמע המעשה, לחזור ולהזכירו ולציינו. לא יכול זה להיות תפקיד ממשלתי, הכפוף לנהל ולנהוג ביורוקרטי. עצם מהותו של מעשה ההתנדבות דורש כי יצויין בכוח הינומה האזרחית, הבאה אף היא, כמוהו, מלמטה.

מתוך הכרה זו החליטו עורכי העוגט הזה לתרום תרומה מקורית משלהם למילוי משימה חינוכית זו. ישנם עתונים גדולים בעולם המעניקים עיתורים לבעלי שיאים ספורטיביים, או לבעלי מיבצעי-הצלה פרטיים. במציאות של ישראל, הדבר אינו מספיק. התנדבות חייבת ליהפך מחדש לספורט הלאומי של הארץ. אותה יש להרים על גס.

בשטף העבודה כאים לזיזת המערכת מקרים רבים של התנדבות שאינם זוכים להערכה הציבורית המתאימה. לעתים נזכרים המעשים בעתונים, בידועות קצרות בנות-יומן. אולם דמותו של האדם המבצע את המעשה, האופי שהמריץ אותו לכה, הרקע האנושי והחברתי — כל אלה נשכחים ונעלמים מן העין.

כדי לציין את אלה יצרה המערכת את התואר "איש-מופת". הוא לא יוענק לאותם המצטיינים בתפקידיהם. החייל העומד מול אויב באומץ-לב, הנגה המבטיח את חייו נוסעו תחת מטר של אש, מנהל-המפעל המשקיע את כל מרצו ומסירותו במפעלו, הדיילת השומרת על קורבנות בשעת אסון למטוטה — כל אלה עושים את המוטל עליהם בצורה הראויה להוקרה ולהערכה.

אולם מעל להם עומד איש-המופת הפועל. מעל לצו התפקיד ומעבר לתביעת החובה, העושה את מעשהו מתוך התנדבות צרופה, על פי אינסטינקט ראשוני, מבלי שידרש לכה. לשלושה כאלה, שעשו את מעשיהם בחודשים האחרונים, ושהיו הראשונים אשר להם הוענק השבוע התואר החדש, מוקדשים העמודים הבאים.

תקנון המופת

התואר "איש מופת" יוענק על-ידי מליאת מערכת "העולם הזה" לאדם אשר:

1. יבצע תוך סיכון חייו מעשה שיש בו כדי להציל חי אדם. מעל לצו התפקיד ומעבר לתביעת החובה; או
2. יבצע תוך סיכון חייו מעשה בעל ערך לאומי או חברתי, מעל לצו התפקיד ומעבר לתביעת החובה; או
3. יעזור, על-ידי הקרבה עצמית ממושכת ומכרעת, להגשים משימה בעלת ערך לאומי או חברתי, מעל לצו התפקיד ומעבר לתביעת החובה.

יחד עם התואר יקבל איש-המופת את עיטור-המופת. אגרת הענקה תפרט את המעשה שזיכה את בעליו בתואר.